55 *Lit*

d wszego złego, W

wszelkie

ánie

grzech

wie

istwa

s Pan

niem. skrzydeł twoich

Modl

E. ktorego O

oim roz

ZUSA

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam di-plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimu esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas breues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quartan[...] Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas la[...] vndique debeant, antequam
morbum adaugea[...] que præscribatur, quo maiori
ex parte deuictas [...] assequetur; postea vero vsque
ad consistentiã m[...] t viros in illud vsq; tempus fe-
rendo oneri suffic[...] lutum quæsitũ, mox (cũ paucis
Chyrurgicum fo[...] maceuticum ventum est in quo
primum multis c[...] bus probatum fuit, quartanam
a principio lenite[...] pit 1. ad Glauc. & male agere
medicos illos rec[...] ibus insequentes, contra Gal.

mentem

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam du- plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimum esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed; si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditū reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre-

B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalē, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nō loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrē dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tēpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quartana ab initio administrari posit. Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas latitare cruditates, quæ absumi vndique debeant, antequam morbum adaugeant, tunc ab eo cibus tenuis eo vsque præscribatur, quo maiori ex parte deuictas a calore, & consumptas ieiunio assequetur; postea vero vsque ad consistentiā morbi pleniorem cibū imperet, vt viros in illud vsq; tempus ferendo oneri sufficere valeant. Post huiusmodi solutum quæsitū, mox (cū paucis Chyrurgicum fontem absoluerimus) ad Pharmaceuticum ventum est in quo primum multis cum rationibus, tum auctoritatibus probatum fuit, quartanam a principio leniter esse tractandam, vt Gal. præcipit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos recentiores, qui nonnullas è veteribus insequentes, contra Gal.

mentem

Nomine

OWOC CNOTY,
Dobrych Rodźicow Poćiechá,
SS. JOACHIMA y ANNY
CORKA NAYSWIĘTSZA
MARYA PANNA;

Przy dokończeniu Solemney Oktawy
Nârodzenia ſwego,
Dniá 15. Wrześniá,
W Kośćiele S. KATARZYNY Pánny y Męczenniczki, Przewielebnych OO. AVGVSTYNIANOW
Krákowſkich ná Káźimierzu,

OGŁOSZONA:

A potym
WIELMOZNEY JEY MOSCI PANI

ALEXANDRZE
z STOPINA
POTOCKIEY,

PODCZASZYNY KRAKOWSKIEY,
Oſobliwey Zakonu Fráńćiſzkáńſkiego Dobrodźieyce,
w Zadátek Wdźięczności

OFIAROWANA,

PRZEZ
X. MARCELLA DZIEWVLSKIEGO, S. Th: Bákáł: tegoż Zakonu
w Krákowie przy Kośćiele S. O. FRANCISZKA, Káznodźieię Ordynáryuſzá,
z Pozwoleniem Przełożonych
do Druku

P O D A N A.

Dniá 3. Grudniá Roku Páńſkiego 1717.

W KRAKOWIE, w Drukárni Fráńćiſzká Cezárego, J. K. Mći y J. O. J. M X. Biskupá Krákowskiego, Xiążęćiá Siewierskiego, tákże Przesł: Akádemiey Krák: Ordynar: Typografá.

Prześwietnie Herbowne Kleynoty
WIELMOZNEY JEYMOSCI PANI
PODCZASZYNY KRAKOWSKIEY, POTOCKIEY SRZENIAWA. Z ROSCISZEWSKICH, BARANEK: Naymilſza zabáwá,
Dla Dźiećińſtwá *MARYI*; przy ley Národzeniu
Swiátu w ręce podánym, k woli poćieſzeniu.

Praca świátá cáłego, Wiecznośći zabáwá:
Poiać to, y opiſáć: iák pływnie SRZENIAWA,
Złotym Nurtem od Fortun, od Krzyżá Swiatośćia,
Od Cnych Przodkow Cnotámi, zwyćięſtwy, godnośćia;
Y Oleiem Madrośći, z Głowy POTOCKIEGO,
Płynie Miodem roſkoſznym, wdźięczney Suády Iego.
BARANEK ROSCISZEWSKIEY, Iey Potoki zdobi;
Wieźie Nia Owoc Cnoty; świát w niego ſpoſobi,
BOG zápłać, Dobrodźieyko, zá ſzczęśliwa Flotę;
Y ſpuść ći Rzeka, Łask ſwych niezliczona Quotę.

Roskoſzny ROSCISZEWSKICH IVNOSZA z miar wielá,
Znośił z Polski grzech ćięſzki, gdy Nieprzyiaćielá;
Smoki, Niedźwiedźie, łamał, ze Lwy ſię probował,
Záwſze pole odbierał, záwſze tryumfował.
Po dźiś dźień zasług pełen, ten BARANEK złoty:
Zbiera z niego Oyczyzná, ſpore Runo Cnoty,
Sławá Iego w świát wielki, nie może ſię zmieśćić,
Ze Dźiećińſtwo *MARYI*, z nim ſię raczy pieśćić:
Y tá mu z Godney Cory, fortuná przybyłá:
Ze go dla Niey, Pieſzczota Boska ulubiłá.

WIELMOZNA MOSCIA PANI

PODCZASZYNA KRAKOWSKA,

Páni y Dobrodźieyko Moiá.

W*iem że iuż wiekßego w świećie Serce Twoie nie prætenduie ukontentowánia: iáko, mieć ſpolne z* ANNA *Swięta Błogosłáwieńſtwo.* Wielmożna Dobrodźieyko. *Miárkuię ſię, z chćiwego Łáski Boskiey Vmysłu Twoiego: żeś druga Dußę Twoię raz Niebu oddawßy; iuż to 27. Rok, rzadkiego przykłádu Wdowá; sámym ſię* BOGIEM *ćießac; iáko owá Prorokini* Anná, *Lucæ* 2. *przy Swiatyni Boskiey; iáko druga* Paulá, *przy Złobie y Grobie* JEZVSOWYM; *iáko druga* Jacoba Setteſoli, *pod Skrzydłámi Ziemskiego Seráfiná,* FRANCISZKA *Swiętego, mieyſce ſobie obrawßy: z prácowitemi ná zbáwienie ſwoie Pßczołkámi, wdźieczna Dußy Twoiey zbieraß robote. Ze iáko druga* Tábitká, *Koronę Wieczności zákupuiac; nam Zebrakom Twoim, iedna táka, po te czáſy, iesteś* Dobrodźieyka. *Nie ſpodźiewaß ſię, y nie prágnieß inßego z* Dobroczynnośći *Twoiey, po Wdźiecznośći Ná-*

ſzey pożytku, nád iedno, BOG záṕłáć; ktoregoć zadátek, wſzytkę ANNY S. Fortunę y Poćiechę, Owoc Iey Cnoty, Nowonárodzona przynoſzę MARYA. Doſyćći ſię iuż Cnotá w Iáśnie Wielmożnym Domu Twoim rozmnożyłá. Prześwietnie Herbowny ROSCISZEWSKICH JUNOSZA: liczna, á śliczna; ná Chwałe BOGU, ná poćiechę Koronie Polskiey, wyprowádźił Trzodę: od lat trzech ſet y dawniey, z XIAZAT MAZOWIECKICH ozdobiony, ſwoy wźiawſzy Originał: znáczna, Płockiemu Woiewodztwu y Dobrzyńskiey Ziemi, uczynił Mágnifikę: kiedy obſzerna rozłożywſzy ſię Poſſeſſya; w iednym Domu, wiele ráchował Imion. Ponieważ rozrodzeni ROSCISZEWSCY; z Máiętnośći ſwoich: z Chrápuná CHRAPUNSKIEMI; z Stkrwiná, STKRWINSKIEMI; z Borkowá, BORKOWSKIMI; z Kiśielewá, KISIELEWSKIMI; z Borowá, BOROWSKIMI; z Zamośćia, ZAMOSCKIMI; z Odnogá, ODNODZKIMI; z Stopiná, názwáni byli STOPINSKIMI. Záwſze iednák, w iednoſtáynym ROSCISZEWSCY zoſtáiac Imieniu: z OLSZEWSKIMI, KRYSKIEMI, WIERZBOWSKIEMI, ZAWACKIEMI, MOSCINSKIEMI, IEZEWSKIEMI, CHODOWSKIMI; y z innymi znácznymi, w Płockim Woiewodztwie y Ziemi Dobrzyńskiey zkolligowáni Domámi; wielkimi pracámi, Dźiełami Heroicznymi, Oyczyznie zásłużeni: rozmáite miewáli Dignitárſtwá. Iáko to: STANISŁAW ROSCISZEWSKI, Woiewoda był Płockim. ADAM Brát Iego, Káſztelanem Dobrzyńskim. ZYGMUNT ROSCISZEWSKI Kánonik Krák: Nominatem Przemyſłkim, od zawiſney zábrány śmierći. Inni inne trzymáli, y po dziś dźień trzymáiá Subſellia. Ieden mi zá wſzytkich ſtánie, ś.p. SEBASTIAN z Stopiná ROSCISZEWSKI Podſtoli Rożáński, Dobrodźiey Rodźic Twoy: Wielmożna Dobrodźieyko. Muśiał to BOGU zásłużyć: że z Ciebie miał táka poćiechę: iákiey BOG nie dáie, chybá zásłużonym. Wybacz Wielmożna Dobrodźieyko; zgrzeſzyłbym przećiwko Prawdźie, gdybym tego zámilczał. Coż rzekę o Máćierzyſtym Twoim MOSKORZEWSKICH Domu? z ktorego, JANUSZ MOSKORZEWSKI Woiewodá Krák: Wielkim, ná poſtánowienie y utwierdzenie Przymierza z Bela Krolem Węgierſkim; y ná zprowádzenie Corki tegoż Królá B. KUNEGUNDY, Bolesłáwowi Pudykowi zá Zonę; do Węgier był Posłem. MIKOŁAY MOSKORZEWSKI, dla Cnot ſwoich y Dźieł Heroicznych, Wielki WŁADYSŁAWA JAGIELLONA Kochánek, Podkánclerzy Korony.

ny. KLEMENS MOSKORZEWSKI *Káſztelan Wiślicki, Stároſtá Krákowski. Inni innymi, á znácznymi, zá ſwoie zasługi, ozdobni Honorámi: dosyć obſzerna á wielka, z ſámego Originału, Kroleſtwo Polskie ozdobili Kolligácya. Gdyż: iáko piſze* Okolski: *Prześwietnym* PILAWA *Herbownych:* POTOCKICH, TWOROWSKICH, KAMIENIECKICH, BOROWSKICH, *pierwsi Przodkowie, Rodzeni byli* z MOSKORZEWSKIM *Bráćia. Ktorzy doſtátnimi, po Oycu ſwoim* MOSKORZEWSKIM, *podźieliwſzy ſie Máietnośćiámi; názwáli ſię:* Ieden, z Moskorzewá, MOSKORZEWSKI, *á Drudzy:* z Potoká, POTOCKI; z Tworowá, TWOROWSKI; z Kámieniá KAMIENIECKI; z Borowá, BOROWSKI. *Tymże ſpoſobem drudzy* MOSKORZEWSCY: z Stánisłáwic, STANISŁAWSCY; z Wáżyná, WAZYNSCY *&c. &c. znácznemi ſię po rożnych Polskich Kráiách, rozrodźili Fámiliámi. Ták, że nie wyliczáiac, (lubo godney złotego wſpomnienia)* z MORSTYNAMI, *y z innymi Iáśnie Wielmożnymi y Wielmożnymi Domámi Kolligácyi Twoiey, Wielmożna Dobrodźieyko. Sámymi w ták wielu y Wielkich Imionách, świát Polski oświecáiacymi* MOSKORZEWSKIMI, *cáłeby ſie nápełniły Tomy. Lecz mi doſyć, Ciebie Iedne, cáłego Ich Domu, wſpomnieć Ozdobe: á káżdy, co Cie zna; przyzna: że ten godny Owoc, nie może, tylko z godnego bydź Drzewá. Doſtáłáś ſię Madra Madremu, Godna Godnemu, zá Korone od BOGA, w dożywotnia Przyiaźń, S.P. Wielmożnemu I.M. P.* JERZEMV z Potoká POTOCKIEMV, *Podczáſzemu Krákowskiemu, Polskiego Mároná nieodrodnemu Synowi: oſobliwemu Dobrá Poſpolitego, y czynow Szláchetnych Kochánkowi. Herbowna Iego* SRZENIAWA, *známienitym, z Stárożytnych, w Sławe nieśmiertelnych* KMITOW, *idaca Duktem: z Vſt mu madra Eloqventia: z Rak, godnymi pochwały, płynełá Dźiełámi. Wydáliśćie Godni Rodźicy Owoc Cnoty, Poćieche BOGV y Ludźiom, Ozdobe Oyczyznie: złotem wypiſánia godne Potomſtwo. Z ktorego naprzod Iáśnie Wielmożna Corá,* J. M. P. HELENA z Potoká, *przedtym* BEŁCHACKA, *Káſztelánowa Biecka, Stárośćina Lipnicka: á teraz* RYBINSKA, WOIEWODZINA CHEŁMINSKA, Stárośćina Kowalewſka, Lipińſka, Lipnicka &c. &c. *Znáczny to Domowi Twoiemu, Wielmożna Dobrodźieyko, przybył Honor, z Wielkiego Senatorá, Sármáckiego* Scipioná. *Byłáby Polská niezwyćiężona:*

 gdy-

gdyby tákimi RYBINSKIMI *zárybiona.* WACŁAW z Potoká POTOCKI J. K. M. *Pułkownik, z rozumem y odwagą Káwáler; pewną, kwitnącey y wiekuiącey Domu Twoiego Sławy, Nádźieią, Syn Twoy Przezacny. Przewielebna I. M. Pánná* LVDOWIKA *druga Corá Twoiá: ktorąś BOGV do usług, w Zakon KLARY Swiętey u S. ANDRZEIA oddáłá. Ták nie tylko Oyczyzná, lecz y BOG sam, ma z Ciebie sługi swoie. Niech mi się godźi wspomnieć iedne ieszcze Poćieche Twoię, I. M. Pánne* ALEXANDRĘ z Gledzánowá BEŁCHACKĄ *Kásztelanke Biecka, Lipnicka Stárośćianke: ktora w Dźiećinnym teraz Wieku, Wielkiemi Máćierzyńskie, y Twoie Serce kontentuie Speranzami. Iednákże te wszytkie Poćiechy Twoie: niech uzłoći, ukoronuie, utwierdźi, y uwieczni, Iedyna ANNY S. Twoiá, Násza, y cáłego świátá Poćiechá, Nowonárodzona MARYA. Ná Twoie Páńskie Rece, tę Nayświętsza zkładam Dźiećine. Ażeby Oná, godna z Ciebie Piástunkę máiac, iáko Dźiećię: Zdrowie Twoie, Zbáwienie Twoie, wszystkie Poćiechy y Nádźieie Twoie, piástowáłá, pielegowáłá, iáko Mátká. Iest przysłowie:* Dat Pyra, dat Poma: qui non habet alia Dona: Dáie Gruszki, Iábłká dáie, kogo ná inszy Dat nie stáie. *Gdyćby Nász cáły Zakon, ná iáki godny, dla Ciebie, stáło Podárunek; tedyby go chętnie, y z pod sercá, Tobie, iáko Mátce y Dobrodźieyce swoiey ofiárował. Ale że ná to Fránćiszkáńskiey nie stánie Zebrániny: y Ty też Wielmożna Dobrodźieyko, sámey tylko Nászey, przed BOGIEM, pretenduiesz Wdźięczności. Ia niegodny, zá wszytkich Oycow y Bráći, á Sług Twoich: Frukt szczęśliwy, Owoc Zywotá ANNY S. Málenkać ofiáruię MARYA. Zebyś Nam iáko naydłużey żyłá: Owoc Ci Zywotá oddáię. Zebyś ná Twoiey, ktora Nam świádczysz, Dobroczynnośći, nie stráćiłá: Skárbnicęć Łask Boskich zápisuie; y oraz ten ná sie Oblig: żem iest dożywotni,*

Wielmożney Dobrodźieyki Nászey,

sługá, y niegodny, lecz życzliwy Bogomodlcá.

X. M. D. F.

FRVCTVS. *Cant: 2. Lucæ 1.*

DZiękuię Prześwietny ZAKONIE: żeś mi też niegodnemu, ták godnego honoru, Nowonárodzoney Dźiećiny popiástowáć pozwolił; że poki NAYSWIĘTSZA MATKA, względem Vroczystośći, w imáginátywie nászey przez doroczną pámiątkę, *Ordinis Minorum*: bo *Minorennis* w kolebce; mnieś Iey Minoryćie, ná twoiey Ambonie, pokołysáć życzył. Gdy przednie w pochwale Iey, odpoczęły *subiecta*; mnieś Ią ostátniemu, chwalić náostátku kazał, *In finem pro Octava*. A gdyby się też Słowá Przedwiecznego sprawdźiły słowá; *Erunt novissimi primi!* Gdyby to przy konkluzyi uroczystey Oktawy, nowa Krolowy Niebieskiey, zápocząć Vroczystość: *Ego dixi nunc cæpi*. Period Nabożeństwá założywszy; wźiąć go záś *à Capite*. Przy dokończeniu Pánegirykow; Pánegirykow uczynić początek? Ia mowię do Ciebie, o Wielka w máleńkim ćiałeczku Páni; co BOG sam mowił do Iozuego: *Hodie incipiam te exaltare, coram omni Israël*. Dźiś o Niepokalána PANNO; o większa nád cáłego świátá Monárchinie, Dźiećino! *Thema* dopiero, Chwały Twoiey założę; dźiś ná wysławienie Twoie, nieudolne śiły moie sworcowáć poczną: *hodie incipiam*. Sádźi się w naylepszą KAZIMIERZ: *Omni die dic Mariæ, mea laudes anima*. Nieugászony w sercu, Wielkiego Wielkich Synow Oycá, AVGVSTYNA S. Ogień, nigdy w tey mierze, nie mowi dosyć: *Nunquam dicit: sufficit*. Záłuie gęby? kto chwalić to Dźiećię przestáie. Niewie sam iák się ma; kto przy máleńkiey tęskni MARYI. Mądra tego Domu Gospodyni KATARZYNA S. powiáda: że

Tit: Ps: 11.

Jos: 3.

Prov: 30.

proſtak; kto o Pánią ſwoię w kolebce nie dba. Słońce Doktorow, z Słońcem Spráwiedliwośći P. IEZVSEM trzyma: że ſię w czymśi czuie; kto ná Iego nie łáskaw Swiátłość: *Qui*
Joan: 3. *malè agit, odit lucem.* Pociechá utrapionych świádkiem: że Deſperat, kto Nią gárdźi; komu ow ná ięzyku záwſze śiedźi
Pſal: 76. wierſzyk: *Renuit conſolari anima mea.* Sámá dobroć, piękność, wdźięczność, roskoſznego Niemowlęćiá, mowi do káżdego z nas: (ey niechże wmowi) co Łukaſz z Kleofáſem *w Emmaus*
Luc: 24. do P. IEZVSA: *Mane nobiſcum; quoniam adveſperaſcit:* zoſtańże z námi, bo wieczor zá páſem. Choć ia mam Tátuśiá Ioáchimá; Páńskie mi, potrzeb przygotowánie: *Ioachim, Præparatio Domini;* choć mam kocháną Mátuśię, Annę: *Anna, Gra-*
Prov: 8. *tioſa;* przećię mnie bydź z ludźmi: *Deliciæ meæ, eſſe cum filijs hominum.* Choć mnie *Sol Doctorum,* Słońce Prześwietnego Za-
Apoc: 12. konu odźiewa y ogrzewa: *Amicta Sole;* przećię mnie z wáſze-
Prov: 8. mi áffektámi ćiepley, *Diligentes me diligo;* Choć mi y Pierśi Máćierzyńskie, y Szyiá Goſpodyni moiey, bogáto dodáie
Prov: 21. mleká: *Semper in abundantia;* przećię mnie łzy wáſze poku-
Lucæ: 15. tne ſmácznieyſze: *Gaudium ſuper peccatore.* Choć mam gromádną áſſyſtencyą Anyołow, iáko ich Páni: *Regina Angelorum;* przećię ia ſię w tym Gmáchu ſámá: nie bez was, lecz
Pſal: 2. o was boię; *Ne pereatis de via juſta.* Nie fráſuy ſię, o Rozrywko fráſunkow náſzych, *Conſolatrix noſtra;* Ieżeli Cię tu
Thren: 1. odeydźiemy: pewnie Cię nie zoſtáwiemy *Deſolatam.* Y tu Cię mieć będźiemy; y z ſobą do Domu weźmiemy: *Vt maneas nobiſcum, in æternum.* Zoſtániesz przy Oycu y Mátce,
Iſa: 11. iáko Dźiećię: *Delectaberis infans ab ubere;* poydźieſz z námi,
S. Joā: Damaſc: Or: 1. de Nat: Vir: Tract: Append: de Suſanna figurata. iáko drogi z Niebá dány Prezent: *Donum donorum præſtantiſſimum.* Sámá Pánegiryk, iáko Cię *Didacus Celada z Anonima,* tytułuie: *Sæculorum Panegyris, & temporum felicitas;* toć ſámá ná Tygodniowy Słowá Bożego Tráktáment, ſtánieſz nam y zá Wety: *Fructus Benedictionis.* * Y toć nam AA. z bytnośći w tym Domu; z nieteskliwey przy kolebce MARYI, ſedenteryi,
* S. Joan: Damaſc: Orat: 2. de Nat: V. M. zá wielki ſtánie pożytek: że ten Owoc Cnoty; Swiętego Małżeńſtwá, Niebu wdźięczny, źiemi pożyteczny, Frukt mamy: *Fructum Benedictionis.* Z tym ſię tu ćieſzyć; z tym fortunnie do Domu powracáć; z tym ſzczęśliwie ná źiemi: y gdy ſię ná to záſłużemy: w Niebie roskoſznie zoſtawáć będźiemy.

Nie bez táiemnice Mądrość Boska; wdźięczne Niebu, potrzebne źiemi, Duſzom SS. ná ten czás w Otchłániach będącym, pożądáne, MARYI Národzenie, w Wrześniu nam zdárzyłá AA. Wrześień naprzod w Zydowskim ięzyku, zowie ſię

Etha-

Ethanim; co znáczy po Łáćinie: *Mensis fortium*; á po Polsku: *Mieśiac Mocnych*. A ztad mu Zydźi tę denominácyą wymyślili: że się weń (iáko ich Rábbinowie twierdzą) wielcy Mocárze, Mężni Káwálerowie porodźili; mowi *Pagninus*: *Ajunt Hebræorum Doctores, quod in eo nati fuerint fortes mundi.* MARYA, nád wszytkich Rycerzow naycelnieysza Heroiná: *Bellatrix egregia*; nie zá dźieśięć Tyśięcy Zołnierzá, iáko Dawid; ále zá cáły Stotyśięczny ważąca Oboz: *Terribilis, ut castrorum acies ordinata* Nie tylko w kolebce, iáko Herkules baiecznych wężow: ále záraz przy Poczęćiu, łeb Smoczy skruszyłá: *Contrivit caput Serpentis*; owoż się *in Mense fortium*, w Wrześniu urodźiłá. *Hugo Cartens*: tę tego dáie rácyą; że Wrześień, iest to Mieśiąc pełnośći; tedy się bowiem naybárdźiey, Stodoły, Gumná, Brogi, Zbożámi; Ogrody, Iárzynámi; Sády, Owocámi doyzrzáłymi, nápełniáią. MARYA pełná Łáski: y przeto się w Mieśiącu pełnośći rodźi: *Propter plenitudinem gratiarum*; *benè congruit, quod in Septembri Mense nata est, qvi est plenitudinis*. Z kad, *Aloysius Novarinus* wnośi: że nam MARYA pełność wszytkiego dobrá, z sobą ná świát, przynośi: *Tunc colligendum est à Mense; qvàm benefica in suos MARIA esset futura; quàm donis & muneribus esset omnes cumulatura: cùm eò Mense nata, quô terra vires suas exerit, ut fructus mortalibus proferat.* *S. Dámascen* ták konceptuie: że MARYA w Jeśieni się rodźi; bo nam roskosznym cáłego wieku Fruktem, z Drzew mistycznych, od BOGA przychodźi. *Meritò autumnali tempore nascitur; ut jam veluti in Autumno, totius sæculi fructus spiritualium arborum comedatur.* Niech iáko chcą szczycą się Kámpáńie, Luzytánie, Rheny, swoimi ná podźiw zacnemi śliwámi: respektem nászego Specyału ślinámi. Niech się zákázuią Peloponesy, Ceuse, roskosznymi, wspániáłe pięknymi Gruszkámi. Niech powiáda *Marcus Polus*: że Miásto Nowego Swiátá *Quinzai*: smákowite, mlecznosoczyste, á ták wielkie ma gruszki: że z nich iedná dźieśięć funtow záważy. Niech się prezentuią Assyrie z Pomáráńczámi, Itálie z Cytrynámi, Figámi; Cydony, Persye, Kámeryny, Epiroty z kosztownymi iábłkámi; z ktorych káżde, słodyczą Cukrową, wonnośćią Bálsámową, pięknośćią Niebieską: oku, przypátrz mi się; ręce, urwiy mnie; gębie, ziedz mnie, mowi: *sollicitatq; pulchritudine gulam.* Niech iáko chce opisuie *Nicolaus de Comitibus*, w Prowincyi Málábáy, osobliwą Iábłoń, Cáchi álbo Cycorá názwáną; że nád zwyczay inszych, nie z gáłęźi, lecz ze pniá, iedno tylko corocznie rodźi Iábłko; á ták wielkie: że go chłop nay-

S. Bernar: in deprec: ad B.V.M.

in Ps: 64.

Lib. 4. Sacr: Ele:

Lib: 2. Cap: 68.

duższy ma co dźwigáć. Niech wspomina Plutárchus, osobliwey piękności y wielkości iábłko; od Omysesá, zá osobliwy Prezent, Artáxerxesowi Perskiemu Krolowi dárowáne. Niech wspomina Bároniusz, w Roku 1446. ślicznie wielkie, y wielce śliczne iábłko, Theodozyuszowi Cesárzowi w podárunku ofiárowáne; ktore to Iábłko, ni owo Ráyskie pierwszym Rodźicom, wiele ná Dworze Cesárskim kłopotu nárobiło; ponieważ Eudoxij Cesárzowey od Mężá dáne; od niey Paulinowi znácznemu y zacnemu Pánu, dla iego mądrości dárowáne: záś się od Pauliná, nieszczęsnym tráfunkiem, z kąd wyszło nie wiedzącego, Cesárzowi dostáło. Spytał Cesarz Eudoxij, gdźie iábłko? ziádłám go; powiedźiáłá: toż iey o kłámstwo, złą minę Cesarz pokazał; zle o niey porozumiał; Pauliná niewinnego ztráćić márnie kazał. *A malo, omne malum.* Niech y sámo Pismo S. Ráyskiemu przyznáie iábłku: że było, y co widźieć; y co wźiąć w gębę: *Pulchrum visu, & ad edendum suave.* Niech Hesperyiskie známienite Sády, prawdźiwieli, nie

Lucr. prawdźiwieli, ze złotymi sádzą się Owocámi; *Aureaq; Hesperidum, sint hic fulgentia mala*; żadnego te wszytkie, do nászego

Ven. Bed. Lib. 4. Cap. 49. sup. Luc. 11. Fruktu, nie máią podobieństwá: *Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.* Ten álbowiem Frukt: iest to wszytká nátury okrásá; pierwsza táka, y ostátnia, ná świećie Nowália; szczęśliwe pierwszey Rodźićielki, po opłákánym bánkiećie, popráwiny; ozdobá piękności białogłowskiey; specyał, ktorego się wieki domagáły, y práwie dobijáły: ták mowi *S. Da-*

Orat. de Nat. Virg. *máscen: O DEI digna Filia, humanæ naturæ venustas, & primigenia; Evæ correctio, mulierum ornamentum! Certabant de te sæcula, quodnam illorum, Ortu tuo gloriaretur.* A według Proroká *Isa:* 4. Frukt to Wielmożny, chwalebny, y wspániáły: *Germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis.* Ten to iest Błogosłáwieństwá Boskiego Frukt: *Fructus Benedictionis.* Insze Owoce, są dźiełem nátury; że zepsowáney: dlatego skáźitelne, defektom podległe. Ten iest dźiełem łá-

S. Damasc. Orat. 1. de Nativ. Virg. ski Boskiey; o czym ták mowi *S. Dámáscen: Natura gratiæ fætum antevertere minimè ausa est; verùm tantisper expectavit, donec gratia produxisset fructum suum: Przy záwiązániu tego Owocu: Náturá Łásce, wźiąć się pierwszego mieyscá nie ważyłá; lecz trochę poczekáłá: áż Łáská Owoc swoy wydáłá.* O Owoc szczęśliwy! Aniołom roskoszny; Swiętym pożądány; grzesznikom

S. Ildef. Ser. 2. potrzebny; wygodny upádłym: *Felix Puerperium: delectabile Angelis; expectabile Sanctis; necessarium perditis; congruum profligatis.*

Według

Według náuki Chrystusowey, Drzewo po Owocu poznáć: *Ex fructibus eorum, cognoscetis eos*: według *S. Antoniego Pádewskiego*; Nátura ludzka, z nátura drzewá párágonuie: *Arbor est natura humana: fertilis in gratuitis, pulchra in naturalibus, fructifera in delicijs, speciosa in dotibus.* Według Filozofá: co Człowiek, to Drzewo ku Niebu wkorzenione, *Homo est arbor inversa.* Według Proroká ukoronowánego: káżdy cnotliwy: ma bydź, iáko drzewo wszczepione nád potokámi wod; ktore owoc swoy wyda czásu swego: *Fructum suum dabit in tempore suo.* Według Seráfickiego Doktorá S. Bonáwentury: *Dobry człowiek, dobre to drzewo*: *Bona Arbor, est bonus homo.* Według Ewángelij: świát iáko lás; ludźie ná nim, iáko drzewá. Ták powiedźiał, przepátrzywszy się w świećie, świeżo od IEZVSA oświecony ślepy: *Video homines, velut arbores ambulantes.* Znáć drzewo po owocu: Dab po Zołędźi; Swierk, Iodłę, Choykę po Szyszkách; ták człowieká po potomstwie. Ták mowi *Náziánzenus*: że *Syn: iest to krotkie, á łátwe opisánie nátury Oycowskiey. Co się tylko ná świećie urodźiło: Rodźicá swego co zacz, ná sobie okryśliło*: *Compendiosa, faciliśq́ paternæ naturæ declaratio, est Filius. Omne enim quod genitum est; genitorem suum, tacitâ quadam voce definit.* Ták twierdźi *Tertulian*; że według *Kleántá*: *nie tylko komplexya, ále też przyrodzona do złego álbo dobrego inklinácya, wydáia się Rodźicy w dźiatkách swoich, iáko w zwierćiedle; co zacz byli, iáko żyli*: *Vult Cleanthes: non solùm corporis lineamentis, sed & animæ notis similitudinem parentibus in filios respondere; de speculo scilicet morum & ingeniorum, & affectuum.* Ták twierdźi *S. Piotr Damiani*: *Iuxta conversationem Parentum sæpè proveniunt merita filiorum; ut & honestis Progenitoribus, Proles honesta respondeat: & reproba reprobis, in pravitate, concurrat*: *Według záchowánia się Rodźicow, idą obyczáie dźiatek; ták, że y poczćiwych ludźi, poczćiwe potomstwo; y niecnotliwych, niecnotliwe będźie.* Ták náucza *Cassiodorus*: *że się osobliwie po cnotách Rodźićielskich miárkowáć: co będźie z dźiećięćia*: *Providentiæ ratio est: in tenera ætate, merita futura tractare; & ex parentum virtutibus, prolis indicare successus.* Iáko też przećiwnym sposobem; po dźiatkách dochodźić: co zacz był Oćiec álbo Mátká: ták z DVCHA S. nápisał *Siracides Ecclesiastici* 11. *In filijs suis, agnoscitur Vir.* Assekuruie Pan IEZVS: że złe Drzewo, z nátury swoiey: nie może dobrych owocow rodźić: *Non potest arbor mala, bonos fructus facere.* Nie będą ná Bźie, Winne groná; ná prostym Ciernìu, Rożynki; ná Głogu, Migdały. Nie urodźi Sowá Sokołá;

Matt: 7.
Ser: de Dom: 5. post Pasch.
Psal: 1.
Ser: 3. Dom: 7ma post Pent.
Matt: 8.
Orat: 36.
Lib: de Anim: C. 5.
Ser: 19.
Lib: 2. Epist: 15.

z Iáſtrzębiego gniazdá, ćichy gołąbek nie wyleći; z Kruczego iáiá, Kánárek śię nie wylaże; z Wilczyce, nie będźie Báránek; z diabłá, Anioł; z niecnoty Cnotá, nigdy śię nie záwiąże. Oćiec wiśieć: Mátká nic dobrego; y dźiećię pewnie nie będźie cnotliwe: ták mowili ſtárzy: *Nunquam ex malo Patre, bonus filius.* Euripp[us]. *Gen: 9no.* Obráźił Syn Oycá, Chám Noego; á Noe nie Chámá, ále Chámię przeklina: *Maledictus Chanaan puer.* A to czemu? Dáie rácyą *Procopius*: że to zá to: Chám złe dźiećię cnotliwego Oycá, ále Mátki nie wiem iákiey; ponieważ iey Piſmo nie wſpomina; doſyć że záſmućił Oycá: owoż też ná ſwoim dźiećięćiu záſmucony: gdy mu go przeklęto: *Maledictus Chanaan.* Według náſzego *Lyráná*: Noe przeklął Wnuczká: lecz y Synowi, nie dał dobrego słowá. Ze iednák Literá S. ſámo tylko przeklęctwo ná Wnuczká wyráźiłá; to dla tego: *Vt oſtendatur: quòd ipſe Cham, non ſolum eſſet maledictus in perſona ſua; ſed quod etiam iſta maledictio, ad ſuos poſteros derivaretur. Aby świát wiedźiał: że nie tylko Chám, ſam ná ſwoiey oſobie przeklęty; ále też y pokolenie iego.* O opłákána nieſzczęśliwośći Rodźićielskiey, ná dźiatki ſukceſſya: *Maledictio ad poſteros!* O nieſzczęśliwe dźiatki, ktorych Rodźicy ná przeklęctwo zárobili! *Parentum vitium, filiorum exitium.* Ale co Wnuczę winno, że Synek zgrzeſzył? Powiádáią niektorzy: że to Wnuczę niecnotliwe: było okázyą złego; ſwywolne; Dźiáduśiowi śpiącemu pokoiu nie dáło; odkryło nágość iego; Oycá Chámá zprowádźiło; y ták go do tego: że śię náśmiał z Dźiáduśiá, przywiodło. Lecz S. Ambroży *Lib: de Noë & Arca*, uważa: że ieſzcze podobno, wtedy Chánááná ná świećie nie było; á ieżeli był: toby w kolebce máleńki; ponieważ po Potopie, Noe piiány, od Chámá wyśmiany; po Potopie Chánáán (iáko to káżdy czytáiąc, 9. y 10. Rozdźiał *Geneſ:* uważyć y uznáć może) urodzony; zá coż tedy od Dźiáduśiá przeklęty, *Maledictus Chanaan?* Odpowiáda *S. Ambroży*, że zá godnośćią. Miárkował Noe: że zły Chám, dobrego nie mogł ſpłodźić Syná: *Non poterat fieri, ut bonum generaret filium; qui & naturæ & eruditionis degener extitiſſet. Geneſis* 21. Dwoch było Synaczkow Abráhámowych, á Bráćiſzkow ſobie: Izáák y Iſmáel. A przećię, że Izáák był z práwey Zony Sáry; Iſmáel z Agár służebnice; tedy dla tego ſámego, ieden drugiemu záwádźił; że Mátká Izáákowá widząc, á oto z iey iedynakiem Iſmáelek igra: uráźiłá śię o to; nálegáłá ná Mężá: że Agárę z owymże Iſmáelkiem, wyrzućić muśiał: *Eijce ancillam, & puerum ejus.* Coć o Agár; to ná przykład owym Mężom, ná ktorych ſumnienie woła:

S. Petr: Chriſol: ſer: 111.

Cap: 30.

ła: *Eijce ancillam*: Vpomináia Duchowni; cnotliwa Zoná, z płáczem nie raz mowi: *Wyrzuć niecnotę*; dla ktorey mnie postponuiesz: Dom w ochydę podáiesz: BOGA obrażasz; *Eijce ancillam.* Lecz dźiećię co winno; krew Pátryárchy Abráhámá, ktorą się ná ten czás dobrym sumnieniem ogárnąć godźiło? Powiáda *Ildefons de Padilla*: że Sárze dyskretney Páni: nie ták o się chodźiło, áni o Bogoboynego Mężá, iáko o dźiećię; żeby iey go Ismáel nie popsował; ponieważ, iáko mowi Oleáster: tákowe Przychowki ládáco bywáią: *Discimus ut plurimum: filios ancillarum, esse ad malum proclives.* A pomieniony *Ildefonsus* mowi: *Tam vehementer inclinant filij, ad Parentum mores; ut Ismáël, in religiosa Domo educatus, & egregio ac pio Abrachæ exemplo eruditus: maternas inclinationes sequeretur, & ignobilitatem, quam à Matre hausit, proclivis ad malum evaderet. Ták bárdzo skłonne bywáia dźiatki, do obyczáiow Rodźićielskich; że Ismáel w pobożnym Domu, iák w Klasztorze, wychowány; pięknym y świętym Abráhámá przykłádem wyćwiczony: inklinácyiby iednák máćierzyńskich nie uszedł.* Annot: 5. in Habac: C.3.V.28.

Kto uważy niefortunę, iednego ze dwunastu Synow Iákobowych, *Dán* miánowánego; przyznáć muśi: że w złą godźinę urodzony; czyli: iák pospolićie mowiemy: pśia iucha oblany. Naprzod, że go Oćiec práwie przeklał, gdy błogosłáwił: *Fiat Dan Coluber in via, Cerastes in semita.* Potym, że z iego pokolenia, urodźił się Iudasz; y że się urodźi Antychryst: ták mowią Oycowie SS. Trzećia: że kiedy *Apoc*: 7. przeznáczonych do Niebá liczono, *Numerum signatorum*: iego pokolenia w tę liczbę nie włożono. Iedni powiádáia: że z tego pokolenia, żadnego nie było, nie mász, y nie będźie do Niebá przeznáczonego. Drudzy mowią: że *Sámson* z pokolenia *Dán*: ieżeli wykroczył; to docześnie skarány: BOGA przeprośił; moc strácona, gdy iey było trzebá, odzyskał; w Łásce Bożey poległ. Rodźicy iego, ludźie cnotliwi; z Aniołem gadáli. Y ták wiele bydź mogło ludźi, dobrych, cnotliwych, świętych: á zátym, do Niebá przeznáczonych. Lecz że tego pokolenia, między Wybránymi Boskiemi nie policzono: to go dla Iudaszá, á bárdźiey dla Antychrystá, dla tákiey sromoty, zámilczono; *Eò quod de ipso, dicitur Antichristus nasciturus.* Lyranus. Ták, ták złe dźiatki: Rodźicom swoim, cáłemu wstyd zádáią Domowi: *Filij obfuscati moribus, Parentes obfuscant, totamq; familiam denigrant.* Egesipp: Lib: 5. de excid: Jerosl. C. 16. A czy to nie skaránie Boskie? ták powiáda *Cornel: à Lapide*; *Solet enim DEVS, sæpe Parentes ob sua peccata punire in filijs: hi enim sunt partus, & membra parentum.*

Ták BOG sam *Exodi* 20. dekláruie: *Ego sum DEVS zelotes, visitans iniqvitatem Patrum in Filios; in tertiam & qvartam generationem. Iam iest BOG gorliwy, náwiedzáiacy niepráwość Oycow ná Synách; do trzećiego y czwartego pokolenia.* Znáć że tego doświádczyli Apostołowie: kiedy *Ioan:* 9. ślepego z urodzenia widząc; záraz, że to kará Boska: ták sobie wnośili. Pytáli Páná IEZVSA: *Rabbi, qvis peccavit; hic, an Parentes ejus?* ták czytamy o S. Ansgáryuszu Biskupie, Szwedzkim Apostole: że, kiedy mu tám trzech Synowcow zábito, głowy w ieźioro wrzucono; ktorych, gdy cudownie dostał, rzekł: Niech się BOG zemśći: tedy przemowiłá iedná: zemśći; druga spytáłá, á kiedy? trzećia, odpowiedźiáłá: ná trzećim pokoleniu. A możesz bydź kará Boska większa, nád to: kiedy dźiećię niecnotliwe? Według Státutu sámego BOGA *Deutor:* 25. *Iák wielki grzech, ták wielka kará: Pro mensura peccati, erit & plagarum modus.* Znáć że *Dan* ćięszko BOGA obráźił: kiedy go ták BOG, ná iego potomstwie ćięszko ukarał. *Dan* to znáć: álbo okázya, álbo pryncypałem, owego wielkiego excessu, sprosnego iákiegoś był grzechu; że się y Pismo S. wymienić go wstydźiło; o ktory Iozef Bráćia swoię, toć nieo-
Gen: 37. mylnie *Dáná*, przed Oycem oskárzył: *Accusavit fratres suos crimine pessimo.* A to wszytko dowod: że niecnotá, nie Cnotę Mátkę mieć muśiáłá. *Dan* przodek Antychrystá; że był ládáco, nie dźiw: bo miał Mátkę ládáiáka *Balę*: ktora to *Bálá*, byłá białogłowá niepowśćiągliwa: według imienia swego: *Bala, inveterata*, w złym iákimśi nałogu zástárzáła. Tá to *Balá*, co z Páśierbem swoim, z Synem Mężá swego, grzech popełniłá. *Gen:* 35. Podźmyż dáley. Dawid Prorok ukoronowány; á że się grzechu dopuśćił: miał kilku Synow, á żadney poćiechy. Amnon, Siostrę zgwałćił; Absálon, Mácochę; obá márnie zginęli. Z owey cudzołożney Zony Bersábey, nic się dobrego nie urodźiło: pierwsze dźiećię umárło: 2. *Reg.* 12. Sá-
Signiensis Bruno homil: contra Luxu: lomon się uchował; lecz z Mátki niecnotę wysławszy: *A Matre adulteria traxit*, y z niego ieden táki w świećie kárnálistá: *Septingentis conjugijs, trecentos concubinatus, innumerabilia stupra*
** Emman: Thes:* *conjunxit.* * Ierosolimitánie że źli byli: *Generatio pessima*: y
Thren: 5. wiele też złego záżyli; ná Oycow ták nárzekáli: *Patres nostri peccaverunt, & non sunt; & nos iniquitates eorum portavimus. Oycowie náśi zgrzeszyli, y nie máß ich; á my grzechy ich wźiąć ná swoy grzbiet muśieli.* Owi Zuzánistowie u Dánielá, lubieżnośćią paráiacy Stárcy: czemu ták wielkie ládáco? *Inveterati dierum malorum.* Ah! to nieszczęśćie, że złego rodzáiu

byli:

byli: *Semen Chanaan, & non Iuda.* Bolesław śmiáły, Polski Sodomitá, Oppressor ubogich ludźi, rebellizánt KośćielneyZwierzchnośći, drugi ná S. STANISŁAWA Herod; y iesżcze gorszy, bo sam kátem ná niego: zła krew iego byłá: bo go imieniem, á pewnie y rzeczą Dobrogniewá według *Kromerá*; á według *Długoßa* Dobroleyká zrodźiłá: *peperit iniquitatem.* Ieżeli Prorok *Ierem:* 15. choć ná dobrą swoię, nárzekał Mátkę: *Væ mihi Mater mea! quare genuisti me, Virum rixæ, Virum discordiæ?* á dopieroż wiśielcy y niecnotowie przy śmierći, potępieńcy po śmierći: nárzekáć ná swoich złych Oycow, ná Mátki niecnotliwe muszą: *Væ mihi, quare genuisti me?* o Oycze! o Mátko nieszczęśliwa! skłonny do złego, niesposobny do dobrego umysł; náturá iákaś przeklęta: twoiá to bydź muśi náturá: *Non procul à proprio stipite, poma cadunt.* Y nie dosyćże, żeś sam niecnoty płodźił; żeś sámá BOGA obrażáłá: pocożeś sukcessorá tego nieszczęśćia, zostáwił, zostáwiłá? *Quare genuisti me?* Tchnijćie sumnienia wászego, cudzych áffektow złodźieie; co owo mowićie: *Aqvæ furtivæ dulciores.* Vczyńćie reflexyą ná wászę robotę, cudzołożnice; uważćie z grzechu Oycowie y Mátki: co się wam záwiązáło álbo záwiąże? co wam wásze, *opera carnis*, niecnoty, wykluwszy się: myśleć y mowić swego czásu będą? Czy nie będźie z ktorego Chám, nic dobrego; Iudasz obieś? Sálomon kárnálistá? czy nie będźie wszeteczna: do niecnot, ále nie do pokuty: Mágdálená, Egypcyáká, Pelágia, *Filius, filia iniquitatis?* Przećiwnym sposobem, tryumfuyćie Bogoboyne, cnotliwe Małżeństwá: gdy BOG z was nie ma smutku; wy z dźiatek wászych, mieć muśićie poćiechę. Assekuruie Pan IEZVS; *Non potest Arbor bona, malos fructus facere.* Nie mogą spłodźić pobożni ludźie, Elkáná y Anná: tylko S. Proroká Sámuelá. Pełni dobrych uczynkow, Zácháryasz y Elżbietá, nie mogą mieć Syná: tylko Przesłáńcá Chrystusowego, Ianá Chrzćićielá. Ile bydź może Swiętych: tedyby się máło wybráło, żeby nie Swiętych mieli Rodźicow. Kto przyidźie do Sádu: á po źiemi gruszki, iábłká, śliwy, obaczy; y do gory nie pátrząc, przyznáć muśi: że to tu nie Láss; kto weyzrzy ná dobre Dźiećię, muśi przyznáć: że Oćiec y Mátká nie ládáco: *Boni Viri optimus filius.* Pismo S. *Danielis* 13. ábrysuiąc cnotliwą Dámę Izráelską, Zonę poczćiwą Zuzánnę: iż byłá piękney urody, y Obyczáiow pewnie nie szpetnych: *Pulchra nimis, & timens DEVM*: Tę tego dáie rácyą: *Parentes enim illius, cùm essent justi; erudierunt filiam suam secundùm legem Moysi. Rodźicy iey że byli sprawiedliwi; wyćwiczyli Corkę swo-*

Dan: 13. *Prov: 9.* *1. Reg: 1.* *Luc: 1.*

ię, według Práwá Moyżeszowego. Szczęśliwa Corko, żeś ná tákich tráfiłá Rodźicow: mowi *Eusebius*: *Helcias Susannæ Pater: utilior proli fuit; quia justus, quàm quia Nobilis; quantò præstant sangvini mores, & corpori animus. Helciás Zuzánny Oćiec: pożyteczniéyszy był dźiećięćiu swemu, że spráwiedliwy, niżeli że Szláchćić; á tyle pożyteczniéyszy, ile sa lepsze obyczáie, niż krew, Duszá niżeli ćiáło.* Rodźicy świátowi: co wy to dla honoru dźiatek wászych, stárożytne wywodźićie geneálogie; wysokie łápaćie præeminencye, godnośći, tytuły; dla fortuny ich, zbieraćie pieniądze, zkładaćie Intraty, gromádźićie Summy: *Vt dominentur in laboribus Vestris, quibus desudavistis, & solliciti fuistis.* Większybyśćie im honor uczynili, lepszą fortunę zostáwili: gdybyśćie dobrymi, cnotliwymi, świętymi byli, *Vtiliores, quia justi.* Ten ieſt zászczyt wielkich, wielkiey Páni Rodźicow, Ioáchimá y Anny; do ktorych mowi *S. Dámászcen*: *O beatum par, Ioachim & Anna! ac profectò ex ventris vestri fructu, immaculati agnoscimini. Castè enim ac sanctè muneré vestró functi, Virginitatis thesaurum produxistis. O szczęśliwa Paro, Ioáchimie y Anno! z owocu się żywotá swoiego niepokalánymi wydáiećie. Wstrzemięźliwie bowiem, y świątobliwie się záchowuiąc, skarbeśćie Pánieństwá wydáli.* Oh bogdayże się tákie święćiły Małżeństwá: żeby z nich tákie rodźiły się Dźiatki. Bogday się owe nie práktykowáły słowá: *Ætas Parentum pejor Avis, tulit nos neqviores; mox daturos, progeniem vitiosiorem. Swiát Oycow naszych, gorszy był nád Dźiády; z nas, większey złośći, porodźił przykłády. Synowie náśi, większe nic dobrego: będą Oycámi potomstwá gorszego.* Bogday Dom żaden, á osobliwie cáła Oyczyżná, tákich nie znáłá dźiatek: coby to o nich ieszcze zraz mowiłá, owe słowá nád Orzechem nápisáne; ktory pełen owocu, á oto go ze wszytkich stron tłuką; y iákoby mowi: *Eheu! fructus in mea damna fero. Ah! owoce ná moię szkodę noszę.* Bogday Ioáchimá y Anny káżdego potkáło szczęśćie! Tu: *Matre pulchrá, Filia pulchrior*, Drzewo dobre, Owoc nádwyborny: *Fructus præclarus & nobilis.* Godźiło się godnemu Filippá Mácedońskiego Pánegiryśćie tym iego zámknąć pochwały: *Sufficit tibi, Filium habere Alexandrum. Dosyć twoiey prærogátywy, że masz Syná Alexándrá*: godźi się y mnie, Ioáchimá y Annę tym teraz odbydź komplementem; *Sufficit vobis, Filiam habere MARIAM. Dosyć dowodu zasługi wászey, godnośći wászey: że maćie Corkę MARYĘ.*

Strom: 8. C. 1. — ex Eccl: 2. — Orat: 1. de Nat: V. — Horat: 3. Car: 6. — S. Andr: Cret: in Nat: B.M. Virg.

Tá ieſt wrodzona ludzkiey fántázyi mánierá: że wszyscy z tego, co im się ná nic nie przyda, nie kontenći; y sámá przy-

iaźń zá pożytkiem chodźi. *Vulgus amicitias utilitate probat.* Coż nam z tego: ze Rebekká Iákobowi Synowi kochánemu, do błogosłáwieńſtwá Oycowskiego, pięknie posłużyłá? kiedy nie nam. Ze Eſter, Zydow od zguby ſálwowáłá? kiedy nie nas. Ze Iudyth, Betulią od Nieprzyiaćielá obegnáłá? kiedy nie Polskę. Ze Iáhel, głowę pogáńską Syſárze do źiemi przykułá? kiedy nie náſzemu nieprzyiaćielowi: *Quæ utilitas?* Co by nam po tym: że MARYA pełná łáski; że Niepokalána; że Páni Niebá y źiemie; że Mátká Boska; gdyby to nie dla nas? *Omnes expetimus utilitatem;* zá nic *bonum honeſtum* y *delectabile;* kiedy nie będźie *utile.* Y przed Niebem, w nocy, zámykamy okná: że nam nie przyświeca: Sol, w Ewángelij, ná śmieći wyrzucáią: kiedy nie słona, *mittatur foras.* Odzywa ſię *Aloyſius Novarinus:* że Ioáchim y Anná: nie dla śiebie tylko, ten Owoc, ále dla cáłego wydáli świátá: *Vterq; non ſibi duntaxat, ſed toti mundo MARIAM, vitæ fructum pepererunt.* Odzywa S. Dámáſcen; y mowi do tey Dźiećiny: *Vitam habebis naturâ præſtantiorem, non Tibi ſoli; nec enim causâ Tui progenita es. Będźieſz o Swięta Dźiećino: miáłá żywot nád náturę zacnieyſzy; nie ſobie tylko, boś ſię nie dla ſiebie urodźiłá.* Nie z owych to ten S. Owoc Poetycznych iábłek: ktore w piekle głodnemu Tántáluſowi, tylko draźnią áppetyt; ma ich, widźi ich, á zážyć nie może: *Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat.* Nie owych to Sobkow Dźiećię: ktorzy iák iábłko ládáiákie, ni pachnie, ni cuchnie, *ad nihilum valet;* z ich zbiorow: ni BOG świece, ni bies ożogá doczekáć ſię może: *Et fructus eorum inutiles.* Owoc náſz dźiśieyſzy wſzytkich kontentuie; Aniołow poćiechą, ſpráwiedliwych łáską Bożą, grzeſznikow Odpuſtem: Ták mowi S. Bernard: *In Te Angeli lætitiam, juſti gratiam, peccatores veniam, inveniunt.* Piſze Zonárás, o Theofilu Ceſárzu: że ten dobieráiąc ſobie dożywotniego Przyiaćielá; ſtáwiwſzy przed ſobą, wiele oſobliwych pięknośćią, mądrośćią, y zacnośćią Pánien; tákową z niemi uczynił ceremonią: wźiąwſzy złote Iábłko, przyſzedł do iedney naywſpániálſzey y nayurodźiwſzey, Ikázya imieniem, y rzekł do niey: *A muliere emanarunt mala.* W tych słowách, oſtátnie słowko, dwoiáko ſię rozumie: *Mala,* Iábłká, y *Mala,* złe: więc dwoiáki komplementu iego był ſens: álbo, że od Białygłowy wyſzły Iábłká; álbo, że z Białygłowy wyniknęło wiele złego. Krotko mu ná to odpowiedźiáłá: *Sed & res meliores, à muliere exuberant. Ale też wiele dobrego z Białygłowy pochodźi.* Zátrwożyłá ták mądra y prędka odpowiedź Pánieńska Theofilá, że

2. de Ponto Eleg: 3.
Gen: 27.
Eſther: 7.
Iudith: 13.
Iudic: 4.
Cic: 3. Offic.
Orat: 1. de Nat:
Sap: 4.
Serm: 2do de pænit.

że do inszey obróciwszy, iábłko iey ofiárował, y wźiął ią zá Zonę swoię. Toć prawdá, że wiele z Białygłowy poszło złego; *A muliere mala.* Poczawszy od Páni Mátki: mowi S.
in Hexam: Ambroży: *Adam per Evam deceptus est, non Eva per Adam.*
Iudic: 16. *Nie Ewá przez Adámá zwiedźiona, lecz Adam przez Ewę.* A kto Sámsoná, Oycá Oyczyzny, Ozdobę Narodu, Obronę Páństwá, zdrádźił, y ze świátá zgłádźił? Białogłowá, Dálilá: *A mu-*
2. Reg: 11. *liere mala.* Kto Dawidá, Męžá według sercá Boskiego, do Obrázy Boskiey przyprowádźił? Białogłowá, Bersábea: *A mu-*
3 Reg: 21. *liere mala.* Kto Achábá Krolá Izráelskiego, do grzechu ćięszkiego: niewinnego Nabothá, do szkody y śmierći ptzywiodł? Białogłowá, Iezábel: *A muliere mala.* Kto wszytkie Krolewiętá Izráelskie, cáłe potomstwo Ochozyaszowe, 4. *Reg:* 11. wygubił? Białogłowá, Athália: *A muliere mala.* Kto S. Biskupá Doktorá Kośćielnego Chryzostomá, z Biskupstwá wypędźił? Białogłowá Eudoxia: *A muliere mala.* Kto Polskiego Popielá námowił: żeby Stryiow swoich potruł? Białogłowá pogáńska Zoná iego. S. Chryzostom *Super Matt:* 19. mowi: *Quid aliud est mala mulier: nisi amicitiæ inimica, ineffugabilis pæna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum; mali natura, boni colore depicta? Coż iest inszego zła Niewiásta? tylko przyiáźni nieprzyiaćiołká, niezbyta kará Boska, potrzebne licho, przyrodzona pokusá, pożądáne utrapienie, domowe niebespieczeństwo, roskoszna szkodá; náturá złośći, fárba dobroći odmálowána.* S. Doktorze: *sed & res meliores à muliere exuberant.* Ieżeli z owego zákazánego Owocu, ták piękne, dobre y potrzebne stworzenie, w ták ćięszkie zápádło defekty. Ieżeli płeć biała, Ráyskim ták się zepsowáłá iábłkiem: że wiele złego nábroiłá y nárobiłá, *à muliere mala;* to się też z Łáski Boskiey popráwiłá: że wiele dobrego uczyniłá; y ná to zásłużyłá: że ią Pi-
Eccl: 26. smo S. iuż to dobra czastka, gdy dobra, *Pars bona, mulier bona:* Iuż to podpora; á raczey Budownicza Domu, gdy madra:
Prov: 14. *Sapiens mulier ædificat domum:* Iuż to ozdoba Fámilij: iáko Słoń-
Eccl: 21. ce, Páłace, Dwory &c. Oświecáiaca: gdy godna: *Sicut Sol oriens in mundo, in altissimis DEI: sic mulieris species in ornamentum Do-*
Eccl: 26. *mûs.* Iuż to błogosłáwieństwem Męžá; gdy cnotliwa: *Mulieris bonæ beatus Vir.* A máłoż tákich świát liczył Białychgłow? Nie wspominam cnotliwych: bo ich w Históryách, á miánowi-
Jer: 46. ćie w Mártyrologiách &c. rzecz niezliczona: *Et non est eis numerus.* Dosyć mi: że madre ráchuiac, mam w czym przebráć. Kássándrá Wenetká ták wiele umiáłá: że w Akádemij Pádewskiey
publi-

publicznie á chwalebnie dyſputowáłá. Amáłázuntá Włoſzká, w Greckich y Łáćinskich náukách ćwiczona: wſzytkie Ięzyki, ktore tylko Rzymiánom przydáć ſię mogły, wybornie umiáłá. Słyſzeć ią było mowiacą, dyſzkuruiacą; cud to był ieden: piſze *Caſsiodorus*. Euſtochium, S. Paule Rzymiánki Swięta Corká, cudem świátá názwána; w Łáćińskim, Greckim, Hebráyskim Piſmie, wielce uczona. Hortenſia, Hortenſyuſzá Oratorá godna Corká, ták byłá mądra y wymowna: że po Publikách z podźiwieniem wſzytkich perorowáłá. Arete, Corká Ariſtyppá Filozofá, y oraz Diſcypułká: po iego śmierći Szkoły trzymáłá, y chwalebnie uczyłá. Aſpáſia Milezyánká ták wiele umiáłá; że oná Periklesá Retoryki y Filozofij wyuczyłá. Nikaulá Krolowa Sábbá, ták wielkiey byłá mądrośći; że iáko Piſmo S. twierdźi: Sálomonowi trudne zádawáłá Qweſtye. S. Kátárzyná tego Domu Goſpodyni, Pánná y Męczenniczká, pięćdźieśiąt Filozofow przedyſputowáłá; y ták mądremi Rácyámi zwiazáłá: że ná iey Sentencyą przyſtawſzy, Chrześćiánámi y Męczennikámi zoſtáli. Zechcęli ráchowáć mężne Heroiny: procz owych Amázonek, o ktorych po Hiſtorykách y Oratorách doſyć: iáko ſię ſáme rządźiły, broniły; iáko ſię káwálersko biły. Márcya widząc Męża ſwego, do ućieczki nákłonionego: wźiąwſzy ná ſię iego zbroię, porwawſzy Oręże, ośiadſzy koniá: ná Nieprzyiaćielá nátárłá; pole otrzymáłá, zwyćiężyłá; Miáſto Pizánskie od obleżenia obroniłá. Zenobia Pálmirenow Krolowa, po śmierći Męża ſwoiego, ſámá pánowáłá, woiowáłá; y wielu Nieprzyiaćioł meżnie pokonáłá. A iáko piſze Tarcagnota, ták byłá odważna y śilna: że nie tylko ná zbroynych ludźi, ále też ná ſrogie beſtye, Lwy, Niedźwiedźie &c. náćieráłá, y wſzytkich zwyćiężáłá. Sławna w Piſmie S. Prorokini, oraz Sędźina Ludu Bożego, Deborá: wſzák y tá przećiw Nieprzyiaćielowi w pole z Obozem wychodźiłá, Káwáleryi Izráelskiey hetmániłá. Wſpomnięli wſpániáłego umysłu, głową y ſercem známienite Mátrony: muſzę wymienić owę Semirámidę Egiptską Krolową: iáko tá chwalebnie pánowáłá, budowáłá, woiowáłá. Kiedy raz posłyſzáłá: że Bábilończykowie rebellizuią (á wtedy ſię ubieráłá) y nie záwinawſzy włoſow, ná koń wpádłá; y ták ieźdźiłá, poki buntow nie poskromiłá. Pulcherya, Arkádyuſzá Ceſárzá Corká, w ſzeſnaſtym Roku: á iuż cáłe Páńſtwo, mądrze, pięknie, dobrze, z podźiwieniem świátá rządźiłá; Brátá ſwoiego Theodozyuſzá w náukách, y dobrych obyczáiách wychowáłá; dorosłemu oddawſzy Páńſtwo: oná go práwie ſámá trzymáłá.

Fulg: L. 8. Cap: 3. *Io: Magno L. 10.* *S. Hieron:* *Valer: Max: L. 8. Cap: 3.* *Laert: Lib. 2. in Ariſt: Plut: in Pericle.* *S. Hier: Tom: 2. Homil: in Cantica.* *Theat: vita bum.* *Judic: 4.* *Valer: Lib. 9. C. 3.*

Y byłá to ták mądra y obrotna Pánná: że poki ią Theodo-
Svidas. zyusz przy sobie miał, iey rády słuchał, poty z niego dobry, y szczęśliwy Pan był. A Polska niegdy Wándá, (pożal się BOZE! że pogánká) wszák z niey, y dobra byłá Páni, y sławna Heroiná. *Et res meliores à muliere exuberant.* Nie zchodźi tey płći ná pámiętnych wieczności heroicznych dźiełách.
Jos: 2. A kto bowiem ludźi Izráelskich, ná zwiády do ziemie obiecáney wysłánych, w niebespieczeństwie sálwował? Białogłowá,
1. Reg: 19. Ráháb. Kto Dawidá, przed okrutną ręką, ochronił y obronił? Białogłowá, Michol.
1. Reg: 25. Kto Nabálá od hániebney śmierći, Dom iego od zguby, uchował? Białogłowá, Abigáil. Kto żydow w ostátnim ich rátował nieszczęśćiu? *Esther* 6. & 7. Białogłowá, Ester. Kto Betulia Miásto z rąk nieprzyiaćielskich windykował? *Iudith* 13. Białogłowá Iudyth. Kto w ćięszkie głody SS. Prorokow sustentował, z nimi się ostátnim Chlebá káwałkiem dźieląc? Białogłowá, Eliaszá Sáreptanká. 3. *Reg:* 17. Elizeuszá Sunámitká, 4. *Reg:* 4. Kto w Pismie S. 7. *Machab:* 7. y swoie y Synowskie żyćie przy BOGV y Wierze S. łożył?
S. Greg: Nazián: Orat: 20. de Mach: Białogłowá, Mátká Máchábeyczykow, *Fortis & generosa Mater.* A nádewszytko: kto nam P. IEZVSA urodźił? Zdánie to iest Arystotelesá y innych: że się Białogłowy dosyć przysługuią Rzeczypospolitey rodzeniem y wychowániem dźiatek; á dopieroż Mátká Nayświętsza, o iák się oná świátu cáłemu przysłużyłá, gdy nam Zbáwićielá urodźiłá. *Salvatorem sæculorum.* Dosyć Cnoty płći białey, że ná uspokoienię serc zágniewánych, ná przygászenie cholery, ná zágoienie ran serdecznych, więzyku swoim, gdy chcą, máią lekárstwo, *legem clementiæ in lin-*
Prov: 31. Eccl: 36. *gua. Linguam curationis & mitigationis.* Opłonał zágniewány, uspokoił się záwźięty Dawid 1. *Reg:* 25. że go Abigáil błagáłá: *Malitia non inveniatur in te, omnibus diebus vitæ tuæ.* Dosyć Cnoty Białychgłow, że iáko nápisał Niewieski:

Dáłá nátura te Dámom przymioty:
Ze są nabożne z swey właśney ochoty;
Częstokroć ony ráchuią się z Duszą,
Pószczą y suszą.

Ser: 18. de Sanct. Iákoż im to sam Kośćioł Boży z Swiętym Augustynem przyznáie; że są nabożne, gdy się zá nich do Nayświętszey Mátki ták modli: *Intercede pro devoto fæmineo sexu.* Y to zászczyt Płći Białey: że bez niey Adam śierotá, świát cáły y sam Ray byłby mu pustkámi, według Słowá Boskiego *Gen:* 2. *Non est*
Eccl: 27. *bonum hominem esse solum.* Assekuruie Mędrzec, żeby podobno y u naywiększego Dobrodźieiá, bez Dobrodźieyki ubogiemu

piskorz

piskorz było: *Vbi non est mulier, ingemiscit egens.* Przećięć to bacznieyſza Mátká ná śierotę niż Oćiec, pilnieyſza chorego Páni, niż Pan; miłośiernieyſza S. Iádwigá, niżeli Henryk, Sálomea niż Koloman, Kunegundá niż Pudyk: by naylepſzy Męſzczyzná, mniey ma talentu od BOGA usłużyć wchorobie, zádoſyć uczynić w nędzy y niedoſtátku, w utrapieniu y w ſmutku: *Non est Vir illius ſecundùm filios hominum.* Zdániem Kośćiołá Bożego: cokolwiek Płeć biała z Ráyskiego Iábłká defektow zábráłá, ná to wſzyſtko z dźiśieyſzego Owocu Nayświętſzey Mátki lekárſtwá doſtáłá: *Quod Eva triſtis abſtulit, Tu reddis almo germine.* Według S. Hieronimá: cokolwiek wſzytkie wobec, y káżda z oſobná Białogłowy miáły y máia łask, talentow, zasług, Cnot, godnośći; to wſzytko Nayświętſza Mátká w ſobie zámknęłá: *MARIÆ ſe tota infudit plenitudo gratiarum*; iák w Mánnie wſzytkie ſmáki, ták w Nayświętſzey Pánnie wſzytkie Dobrá; y Mądrość Przedwieczna, *Patris Sapientia*, Wćielony Syn Boski; y tenże Potentat *Dominus potens*, y tenże Pan nád Pány, &c. Co chceſz, to maſz z tego Owocu: *Æger curationem, triſtis conſolationem, juſtus gratiam, Angelus lætitiam. Chory lekárſtwo, ſmutny poćiechę, ſpráwiedliwy do Niebá promocyą, Anioł konſolácyą, grzeſzny łáſkę Bożą.* Według *Proverbiáliſty Cap*: 10. *Błogosłáwieńſtwo Boże bogátymi czyni: Benedictio Domini divites facit.* Według *Pſálmiſty Pſal*: 127. Dźiatki, á kiedy dobre, Boskie to Błogosłáwieńſtwo: *Filij tui ſicut novellæ Olivarum, &c. Ecce ſic benedicetur homo.* Według S. Grzegorzá *Nicomed.* Owoc Zywotá Anny S. ieſt Błogosłáwieńſtwem rodzáiu ludzkiego: *Benedictio humani generis.* Nie mogł BOG bárdźiey ubłogosłáwić Ioáchimá y Anny, iák gdy im dał tę Corkę: *Quá major ſub DEO nequit intelligi*: nie mogł nas bárdźiey ubogáćić: iák gdy nam dał tę Pánią, ktora ieſt Skárbnicą Skárbow iego, *Theſaurus DEI.* Tegoć to Owocu, tego Błogosłáwieńſtwá, życzył Moyzeſz Iozefowi *Deutor*: 33. żeby mu BOG użyczał, *de pomis fructuum Solis ac Lunæ*, wſzelkiego Dobrá, *z Iábłek Owocow Słońcá y Xiężycá.* Wſzák Pan IEZVS, to Słońce Spráwiedliwośći; Nayświętſza Mátká Miſtyczny Xiężyc, *Luna ſine defectu*: toć mu życzył Błogosłáwieńſtwá y Owocu, IEZVSA y MARYI. Nie miał tego ſzczęśćia pomieniony Iozef; á my go dźiś otrzymáli: *Fructum in reſpectione.* Piſzą Kroniki náſze Zakonne: Iáko pewny Szláchcic, prośił do śiebie Swiętego Fránćiſzká, náſzego Oycá y Pátryárchy. Obiecał mu ſię Swięty, y ſtáwił; ále nie tylko dla niego, lecz y dla wſzytkiego ludu; przyſzedł tám, y miał Ka-

Eccl: 36. | S. Bern: | Orat: 1. in Conc: Virg. | S. Thom. | S. Bernar: Serm: 3. in Annunt: M. V. | S. Hier: in Epiſt: | Sap: 3. Part: 1. fol: 179.

zánie. Wyſypáli ſię z domow ſwoich ludźie, y ow też Szláchćic ze wſzytką fámilią; iednę tylko przy dźiećięciu y kuchni zoſtáwiwſzy służbiſtą. Tá máiac chęć wielką, żeby też ták Swiętego, posłucháć Káznodźiei: umyśliłá, Dom zámknąwſzy, dźiećię położywſzy, áby ná moment wypáść. Z prędkośći, omyłką iákąś cudowną; miáſto kolebki, Dźiećię w kociel wody nád ogniem będącey, wrzućiłá. Ieſzcze práwie słucháć Kazánia nie poczęłá, á oto iey przyidźie reflexya, gdźie drogi depozyt Páńſtwá ſwoiego złożyłá. Płonawſzy ogniem, przypádnie do domu: á w kotle wre, kipi wodá, Dźiećię iuż ſię ugotowáło. Chce ćiałeczko wyćiągnać, ále ſię członeczki rozwárzone urywáią: á więc łyſzką owę potráwę żałośći wybrawſzy, w skrzynkę zámknęłá. Przychodzą Rodźicy, iuż pewni pożądánego Gośćiá, ále Dźiećięćiá w domu nie záſtáią; pytáią, wołáią, dochodzą táiemnice, słyſzą y widzą ták żałoſną Trágedyą. Lecz żeby Swiętemu ochoty nie skwáśili, limitowáli lámenty, żal przyduśili, łzy otárli. Witáią Swiętego, częſtuią, iáłowym rádźi mu śmiechem. Po obiedźie, rzecze Swięty, á wety kędy? nie maćie to Páńſtwo Iábłek? że nie mieli, y doſtáć ná ten czás nie mogli, z tym mu ſię iuſtyfikuią. A Swięty, zkazawſzy ná owę skrzynkę, mowi: że tám co bydź muśi. Obudźił ná chwilę uſpiony żal; poruſzył wnętrznośći Rodźićielskie; lecz oraz z Duchá Prorockiego,
Pſal: 67. wzbudźił y w BOGV ufność: *Mirabilis DEVS in Sanctis ſuis*; *Cudowny BOG w Swiętych ſwoich*. Deklárował P. IEZVS *Ioan*: 14. że sługá Iego wierny, nie tylko co On, ále też więkſze Cudá czynić będźie: *& majora horum faciet*. Dotrzymáłá Prawdá nieskończona słowá; że czego przez ſię nie uczynił P. IEZVS, uczynił przez Kochánká ſwego. Otworzą do skrzynki, á oto Dźiećię żywiuchne, zdrowiuchne, dwá Iábłká, uśmiecháiac ſię, w rączętách máiac, Swietemu podáie. Nie mogłći nikt gorzey położyć, iáko Dźiećięćiá ták ſámego ſiebie, iáko pierwśi Rodźicy, kiedy w grzech nád wſzytkie ukropy gorſzy, wpádli; zginęli iák muchy ná ukropie, gdy pierworodną
Baruch: 3. niewinność utráćili. *Perierunt propter ſuam inſipientiam*. Wrzáło
1. Joan: 5. to nieſzczęśćie przez wiele tyśięcy lat. *Mundus in maligno* (*in malo igne*) *poſitus*. Narod ludzki iáko zwárzony, iák to Dźiećię rozwárzony, dáleki był od żywotá wiecznego: *Longe à*
Pſal: 118. *peccatoribus ſalus*. Dźiało ſię według słow Proroká: *Amos* 4. *Levabunt vos in contis*, *& reliquias veſtras in ollis ferventibus*. Coż czyni Dobroć, Mądrość, y Wſzechmocność Boska? Oto z tey Máſſy, wyſtáwuie nam zdrowiuchne Dźiećię, Niepokalána

MA-

MARYĄ Pánnę, wyſtáwuie to Iábłuſzko, *Pomum Virtutum*, z zaſzczytem pierwſzey niewinnośći y pięknośći: *Tota pulchra es, & macula non eſt in te.* Z ktorego Iábłuſzká, nam ſię błogosłáwionym Owocem, *Fructus Ventris generoſi*, ná pośilenie y ożywienie ofiáruie, *Cibum in Sacramento.* S. Vincen: Ferr: Ser: Cantic: 4. S. Thom.

Przysłáłá kiedyś po śmierći ſwoiey S. Dorotá Theofilowi, trzy Roże, y trzy iábłká z Ráiu. Iednęć my Miſtyczna Roża, iedno, ále zá Tyśiąc Tyśięcy ważące mamy Iábłuſzko, *Pomum ſuaviſſimi odoris.* A ktoż go z nas otrzyma? wiem, że według Poetow, Bogowie kiedyś między trzy Boginie rzućili złote Iábłko, z napiſem: *Pulchriori detur. Pięknieyſzey niech będźie dáne.* Toć bayká, lecz prawdy uczy: że co pięknego, to pięknemu ná ſumnieniu Niebo konferuie: *Pulchra, Pulchro.* A ieſtże tu ták piękna Duſzá: żeby to náſze, nád wſzytkie złotá drożſze, Iábłuſzko wźięłá? Iać nie wątpię; ma BOG skryte sługi ſwoie: lecz wiem, że ſię nikt nie przyzna; pomniąc co mowi Apoſtoł: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus: Ieżeli rzeczemy, że żadnego grzechu ná ſię nie czuiemy, ſámi ſię záwodźiemy.* A przeto zážyię konceptu Naywyżſzego Biskupá Benedyktá VIII. Ten dáiąc Henrykowi Ceſárzowi S. złote Iábłko, mowił: *Nulli melius hoc Pomum congruit poſſidere, quàm illis, qui virtutem Crucis ſeqvuntur. Nikomu bárdźiey mieć tego Iábłká nie przyzwoita, iáko tym, ktorzy zá mocą Krzyżá idą.* Iedno wczorá było Podwyżſzenie S. Krzyżá w Kośćiele Bożym; ále ná świećie, nie tyśiąc ná nas powſtáie Krzyżow. Ná ſpráwiedliwych: *Multæ tribulationes juſtorum*; á dopieroż ná grzeſznych, *Multa flagella peccatoris.* Aprzeto, kto ćierpi Krzyż iáki: niech ſię tym ućieſzy Iábłuſzkiem; wſzák MARYI bydź przy Krzyżu nie nowiná: *Stabat juxta Crucem.* MARYA poćiechá utrapionych, *Conſolatrix afflictorum.* Piſze Owidyuſz: że Atálántá chyża Dámá, o zakład z Káwálerámi ná wyścigi chodźiłá; temu ſię ofiáruiąc, ktoby ią w biegu wyprzedźił: czego że żaden nie mogł dokazáć śiłą, Hippomenes dokazał ſztuką; bieżąc z nią do mety, umyślnie, niby nie chcąc y nie wiedząc, złote upuſzczał Iábłuſzká; po ktore oná, ácz chybko ſchyláiąc ſię, do mety uchybiłá. Co ia ták ápplikuię: Dogania nas Spráwiedliwość Boska: *Exultavit ut Gigas ad currendam viam*; rzucáćby ná źiemię ták drogiego Kleynotu, málenkiey ſzkodá MARYI; á przeto tu Ią zoſtawmy; Boska Spráwiedliwość, nád Nią ſię zátámuie; ponieważ oná ieſt: *Placatio Iudicis Iuſti.* Lew Miſtyczny gniewáć ſię przeſtánie; gdy mu tá Owieczká, u nog pokorna ſtánie. S. Joſ: Hymn: in Mariali. 1. Joan: 1. Pſal: 33. Pſal: 31. Joan: 19. in Metamorp: Pſal: 18. S. Andr: Cretenſis Ora: 2. in Annũt: V.

F *Ovis*

S. Bernard de Busto Serm. 2. de Assimil. B. M. V. Isa. 9. * S. Aug. * Diõ. Car. L. 2. de Prec. Mar. Art. 16. * Tibull. L. 2. Ep. 1. * S. Bern. Hom. 2. Sup. Missus est. * Lib. 8. rerum Emman.

Ovis innocentissima. Weźmy ią z soba oraz. BOG miłośierny, w iey wnętrznośćiách zdźiećinniał: *Parvulus natus est nobis.* Dźiećięćiu lábłuszko pokazáć, á da się zá nim nie wiedźieć kędy záprowádźić: * *Ostendis puero &c. & trahitur, amando trahitur.* MARYA, to IEZVSOWA delicya, * *Deliciæ DEI:* y że pokorna: *Respexit humilitatem Ancillæ suæ;* y że bez zmázy, czysta: * *Casta placent superis:* y że Mátká. zprowádźiemy do śiebie Syná, gdy Mátkę pokażemy. A ták, iák każe S. Bernard: żeby nam z ust nie wychodźiłá, z sercá się nie wynośiłá: żeby w nas Cnoty swoie, áby po czastce liczyłá: * *Non recedat ab ore, non recedat à corde; & ut impetremus ejus orationis suffragium, non deseramus conversationis exemplum.* Pisze Ozorius. * Iáko *Albuquercius* Indyiski *Prætor*, będac ná Morzu w niebespieczeństwie: uderzyłá fálá Okrętem o skáłę: trzeszczáły w nim boki, dárły się żagle, rwáły się liny, łamáły Másztу, wodá w Okręt się wáliłá: on postrzegszy Dźiećię między státkámi z kolebka pływáiace, porwał go, y wźiawszy ná ręce, rzekł: *Hujus innocentiá fretus, confido me Christi benignitate, è fluctibus emersurum. Mam nádźieię w miłośierdźiu Boskim, że dla niewinnośći tego Dźiećięćiá, z tey toni wypłynę.* Stáło się nim to domowił: Bark z inszego Okrętu pod nich podpłynał; ná ktory się *Albuquercius* y z swymi sálwował. Swiát, wszák to Morze, *Mare magnum.* fálá pokus gorę wźięłá, *Tempestas valida;* Okręt sumnienia zgiony. MATKO Nayświętsza: co chcemy, to z Ciebie mamy, * *Omnia omnibus.* Mamy Mátkę, *Matrem misericordiæ;* mamy oto y Dźiećię: * *Filiolam pulcherrimam & suavissimam.* Mamy Cię naysłodsza Dźiećino; mamy nádźieio, po BOGV, nászá, *Spes nostra salve.* Niechże się ná tym nie záwiedźiemy, co teraz mowiemy: W BOGV nádźieiá, że dla Twey niewinnośći, ná wieki nie zginiemy.

Psal. 107. Psal. 49. * S. Bern. Serm. sup. signũ Magn * S. Joan. Damasc. Orat. 1. de Nativ. V.

A M E N.

Imprimatur.

M. BASILIVS PLASCZEWSKI, Sacræ Theologiæ Doctor, & Professor, in Vniversitate Cracoviensi, Collegij Majoris Senior Pater, Ecclesiarum Cracoviensis Cathedralis Canonicus, Collegiatæ Omnium Sanctorum Præpositus, Łętkoviensis Curatus, S.R.M. Secretarius, Librorum Diœcesis Cracoviensis Censor.

mpp.

lacte vas æneum plenum aquæ frigidæ assidue immitteretur, qua de re legatur A
Dioscorides cap. proprio. Copiose quin etiam siue lac, siue serum propinandum est, quod similiter nos veteres ipsi docuerunt, quos constat non minus quàm duodecim cotylas præbuisse; Cotyla verò, & hemina idem sonat, estque dimidium sextarij, quia sextarius binas capit cotylas, & cotyla decem continet nostrates vncias. In morbis renum, & vesicæ, dico potissimum in vrinæ ardore, & illarum viarum exulceratione, me etiam scitote vtrumque in ea dosi, & quantitate non semel ægrotantibus vtiliter imperasse, sed in febrium quantumuis ardentium curatione adhuc ita liberaliter vsus minime sum. Quęsitum etiam à me fuit, an cum ratione imperetur a medicis pro potu in huiusmodi febre mulsa appellata, qua & Hipp. & Gal. similiter in Causone, vt nostis, vtebantur. Eadem dubitatio viget in aqua hordei, quam Gal. 1. ad Glauc. in quotidiana B
proponit, cum præsertim in hoc ab Auerr notetur. 7. collig. Quantum itaque ad primum spectat, ex eo videtur augeri dubitandi occasio, quòd Gal. ipse 4. de rat. vic. com. 8. in febre ardente dicit omnia esse fugienda, quæ calefaciendo, & siccando febrem intendere possunt, vnde merito mellita quæque in febrib. omnibus calidioribus suspecta admodum sunt. Hinc Gal. ipse 10. meth. & cap. 9. de Marasmo dicit extenuatis, & marasmatis non conuenire mel, quia in corporibus aridis, & febriculosis facile inflammatur. Attamen, his non obstantibus, puto & Hippocratem, & Galenum in curatione ardentium febrium mulsa non temere vsos fuisse, dum eam ex arte paratam simplici aqua multa diluebant, imò & summa cum ratione illos huiuscemodi potionem aquæ frigidæ simplici C
prætulisse existimo, quia licet aqua refrigeret insigniter, ac humectet, hoc nihilominus habet incommodi, quod frigida omnino cum sit tarde, ac difficulter penetrat, & diutius hærens in præcordijs a nimio calore in acutis febribus facile vitiatur, ac lædit; sed si aqua mellis copula per coctionem corrigatur, ita vt diluta mulsa remaneat, & ambo inuicem sint probe mixta, dico quod talis potio conuenientissima existit; Nam mel aquam facile, & cito in vniuersum corpus perducit, aqua verò melli contribuit, vt non facile in bilem transeat. Vbi verò Galenus mel damnat, cui dubium ei sermonem tantummodo esse de solo melle, non autem de melle aquæ castigato, cuiusmodi est mulsa, præsertim quæ fit ex quarta vel quinta parte mellis ad aquam? Romæ hoc tempore, & magis proxime accessuro æstiuo in ampla, & valde magnifica platea ad Agonem, quæ vulgò *Nauona* dicitur, a nescio quibusdam consimilis potio paratur, ibique venalis quotidie habetur, quam niue refrigeratam si quis semel abunde hauserit, totum corpus adeo refrigerari experimento constat, vt diu sine vlla prorsus siti, etiam natura sitibundus, etiam laboribus deditus, persistat. Nos autem hodie, mulsa ipsa relicta, aquam potius hordei vnà cum Iulepo violaceo, aut rosaceo, quod nimirum fit ex aqua violacea, aut rosacea, & saccharo simul coctis ad syrupi consistentiam, vsurpamus Vtuntur alij stillatitijs aquis ex lactuca, vel borragine, vel oxalide, vel vtroque intybo, imitatione fortasse magni Auenzoarij, D

qui,

A si ad stomachum vomitiones, si ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuersos purgãdi modos, variasque partes, quibus repurgari ille humor possit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tẽdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamẽ ambigitur, cum Auicenna velit esse venam stephanicam, seu coronariam dictã, & Gal. in lib. de vsu partium vas dicat esse breue, seu venosum a summo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protensum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien est, transmitti ad ipsum vẽtriculum, vbi maxime progresso morbo iam multũ extenuatus fuerit, & natura superior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæsiti solutionem, quoniam & quæ ab B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire potest; ex qua nimirum causa in quartana appetitus ab initio diminutus sit, & post initium maximus, vt experimento constat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Onesia nacti, & Polychari; respondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus est pituita, quæ appetitum hebetat, & qua consumpta, progressu febris, appetitus excitatur; Verum huiusce rei vera causa, ni fallor, est, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vẽtriculũ reijcitur, qui cum austerus sit, & frigidus adstringendo, & corrugãdo ventriculi os, appetẽtiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter causas non ita supra allatas; ex sola enim pituitosorum succorum consumptione anorexia quidẽ cessaret, sed nõn tã magna excitaretur appetentia. Quapropter puto ego C Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri posset, si de expurgandis solum humoribus pituitosis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod si Gal. ad expurgandas tantum vẽtriculi cruditates vomitorium in quartana imperasset, multo ante morbi statum id fecisset, nec coctionis notas expectasset. Præterea id factum ab eo esset, ante quam diuretica præscriberet, nõn post, quia cum diuretica calida sint, tenuiumque partiũ, ideo non prius sunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata sit, ne secum illa rapiañt, obstructionemque augeant. Confirmat nostram D sententiam quod subiungit Gal. eos, qui ad vomitum nõ sunt idonei, quales qui presso, angustoque sunt pectore quique vomere non consueuerunt, vehementius per inferiora purgandos esse, supplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum est. Nam & hæc clare indicant ipsum ad humorem melancholicum respicere, non ad crudos primarum viarum succos, quem pariter humorem deorsum semper ducendum esse vult, iuxta id quod supra ex eo, & Hipp. ostensum fuit, nisi tamen adeo feratur, quia tũc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertisse viros Clarissimos. Ad id vero, quod obijci posset, quartanarios multos liberari vomitibus pituitosis non melancho-

125

ſkich

wſzy

ili.

Mo

świętá MARYA M

NA NIES

℣. IEZU, MARY

Niech w ſercu &c.

℟. Amen.

℣. Boże poſpieſz ſię &c.

℟: Pánie pokwáp ſię &c.

℣. Chwałá Oycu,

℣. Iak byłá ná

H

Co ... *c? ... ty z*

ley miłoś

meczem

brámá ... zona.